

Warszawa,
14.02.2025

Przemiany węgla i azotu w przyrodzie, w kontekście wymagań przy aplikowaniu o środki i rozliczaniu projektów ze środków UE, w tym zasada DNSH

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Cele polityki spójności UE na lata 2021-27

- • CP 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa;
- • CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;
- • CP 3: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności;
- • CP 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym;
- • CP 5: Europa bliżej obywateli;
- • CP 6: Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów na lata 2021-2027 (2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.)

Cele funduszy unijnych są realizowane zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, określonym w art. 11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń znaczącej szkody”

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów na lata 2021-2027

- Zgodność z zasadą „nie czynić znaczącej szkody” (zasadą DNSH - ang. Do No Significant Harm) oceniana jest w odniesieniu do następujących sześciu celów środowiskowych, wynikających z art. 9 ww. rozporządzenia:

- łagodzenie zmian klimatu;
- adaptacja do zmian klimatu;
- odpowiednie użytkowanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
- gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling;
- zapobieganie i kontrola zanieczyszczeń powietrza, wody lub ziemi;
- ochrona i odtwarzanie bioróżnorodności i ekosystemów

Cele środowiskowe

- Osiągnięcie powyższych celów dużym stopniu związane jest z odtwarzaniem i zachowaniem zasobów wodnych oraz z przemianami węgla i azotu

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

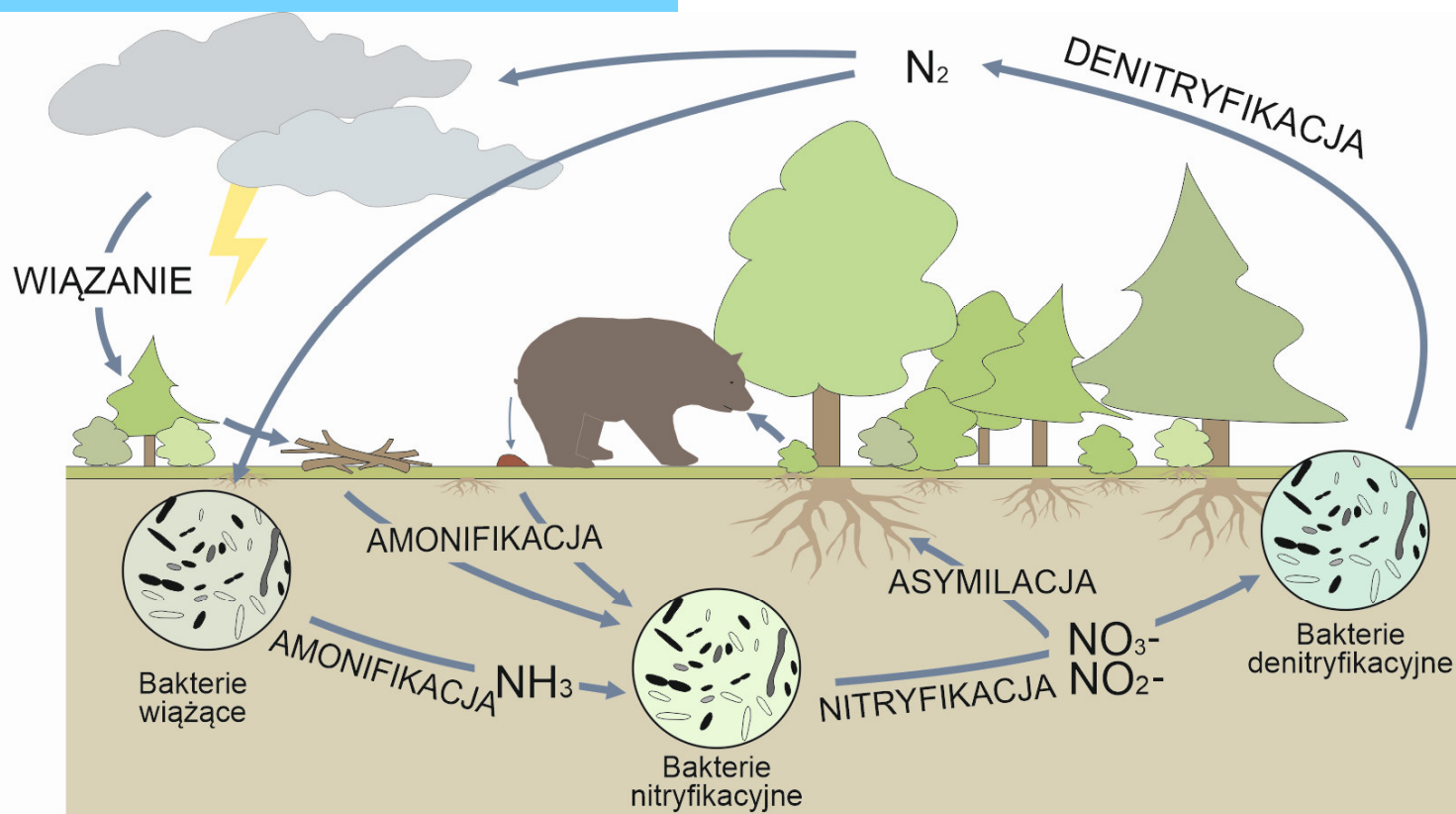
Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Obieg azotu

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Występowanie azotu w przyrodzie

- Powietrze (78%)
- Materia organiczna – rośliny, zwierzęta i grzyby (aminokwasy, kwasy nukleinowe, związki organiczne)
 - Resztki organiczne,
 - Humus i torf
 - Osady denne
- Roztwory w wodzie glebowej i w zbiornikach

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Główne źródła zanieczyszczenia azotem:

- Ścieki bytowe
- Spaliny (energia, transport)
- Rolnictwo (spływy obszarowe)
- Produkty fermentacji osadów dennych
- Produkty utleniania humusu i torfów

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Zanieczyszczenie azotem

Wody

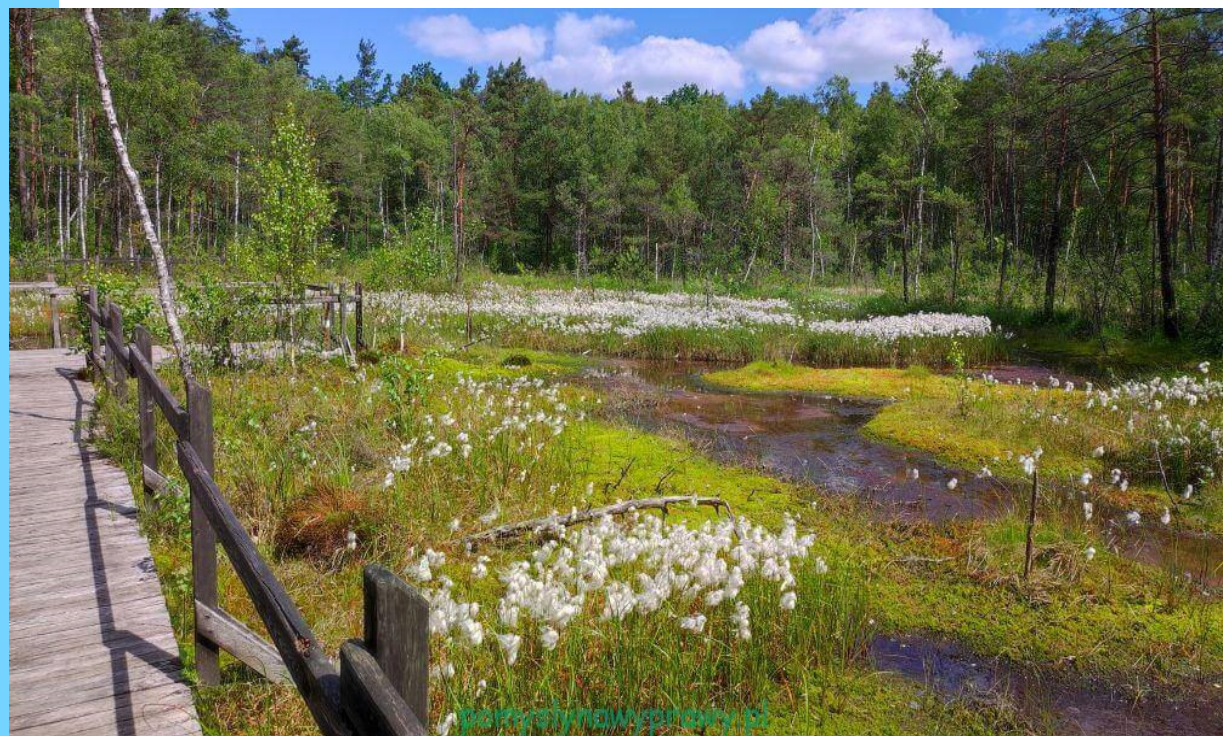
- Azotyny, azotany
- Związki amonowe
- Osady denne
- Związki azotu jako gazy cieplarniane
 - Zakwity glonów
 - Uwalnianie gazów cieplarnianych

Powietrza

- amoniak NH_3
- tlenki azotu NO_x
 - Smog
 - Kwaśne deszcze
 - Choroby układu oddechowego
 - Efekt cieplarniany

Występowanie węgla w środowisku:

- Powietrze
- Gleba (torf, warstwa humusowa, skały osadowe)
- Materia organiczna (żywa i martwa)
- Roztwór w wodzie

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

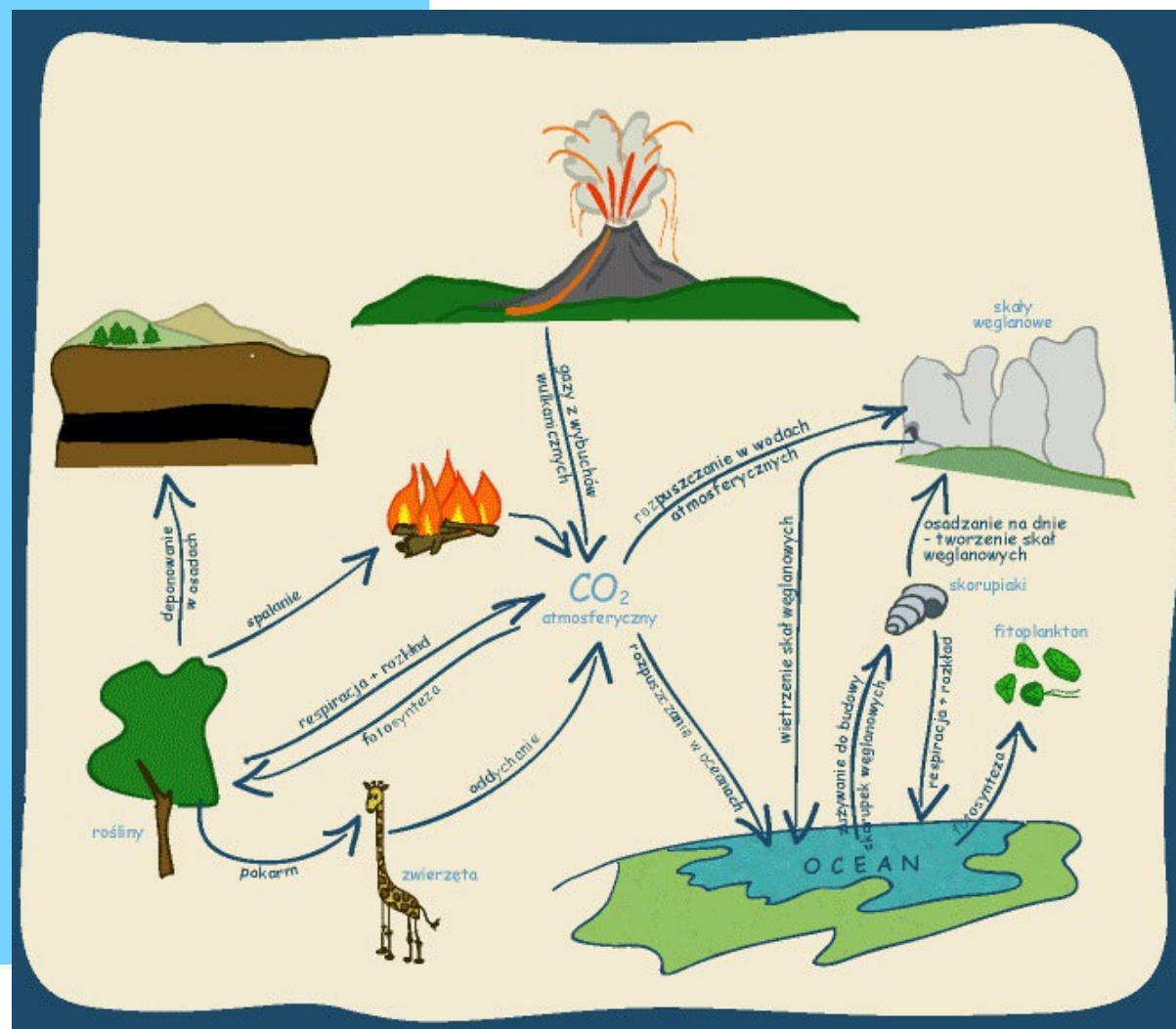
Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Obieg węgla w przyrodzie

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Związki węgla jako gazy cieplarniane:

Źródła gazów cieplarnianych zawierających węgiel:

- Erupcje wulkanów
- Spalanie paliw kopalnych
- Oddychanie roślin i zwierząt
- Hodowle zwierząt, zwłaszcza przeżuwaczy.
- Przetwórstwo skał wapiennych
- Uwalnianie CO_2 z wody
- Uwalnianie gazów przy wydobywaniu kopalin (węgiel, ropa, torfu)
- Rozmarzanie wiecznej zmarzliny
- **Utlenianie organicznych frakcji gleby (w tym: murszenie torfu)**
- **Oczyszczalnie ścieków, wysypiska odpadów i zbiorniki zaporowe**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Czynniki wpływające na zawartość węgla w glebie:

- Klimat
- Struktura fizyczna (typ gleby)
- Wilgotność

- melioracje i regulacja rzek
- uprawa gleby
- studnie głębinowe
- kopalnie odkrywkowe
- zabetonowanie zlewni (miasta)

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Wpływ zbiorników retencyjnych i regulacji rzek na emisję gazów cieplarnianych

- Powyżej budowli piętrzącej
- Poniżej budowli piętrzącej

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Możliwości kumulowania węgla w środowisku

- Nasadzenia drzew i pasów zadrzewień
- Ochrona mokradeł, szczególnie torfowisk
- Zwiększanie wilgotności gleby, mała retencja, nasadzenia przeciwoerozyjne, zabudowa rynien erozyjnych w górach
- Odbetonowanie powierzchni ziemi

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Zasada DNSH w projektach finansowanych ze środków unijnych

- Informacja spełnieniu zasady DNSH w dokumentacji aplikacyjnej
- Sprawozdanie okresowe i raport końcowy ze zgodności projektu z DNSH (nowy dokument)

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Sprawozdanie - struktura dokumentu

- Pytania kontrolne dla projektów dotyczących ochrony przyrody (tak/nie)

- Czy realizacja projektu w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów lub jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?
- Czy wprowadzono zmiany w projekcie?
- Czy spełnienie zasady DNSH było uwzględnione w umowach z wykonawcami? (nie obligatoryjne ale zalecane)
- Po uwzględnieniu ww. odpowiedzi, czy realizowane zadania projektu/projekt są zgodne z zasadą DNSH?

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Sprawozdanie - struktura dokumentu

- OPIS w jaki sposób zadania projektu spełniają cel środowiskowy
- Przykłady dla projektów dotyczących ochrony przyrody

- 1. Ochrona i odbudowa terenów podmokłych w celu zwiększenia ich zdolności do pochłaniania CO₂.
- 2. Zalesianie terenów zdegradowanych przy użyciu rodzimych gatunków drzew/adekwatnymi do siedlisk.
- 3. Tworzenie korytarzy ekologicznych zmniejszających fragmentację siedlisk.
- 4. Przywracanie siedlisk łąkowych, które działają jako magazyny węgla.
- 5. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez promowanie tradycyjnych praktyk rolniczych przyjaznych przyrodzie.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Sprawozdanie - struktura dokumentu

- OPIS w jaki sposób zadania projektu spełniają cel środowiskowy
- Przykłady dla projektów dotyczących ochrony przyrody

- 6. Wprowadzanie technologii ograniczających zużycie paliw kopalnych przy realizacji projektów (np. maszyny elektryczne zasilane energią odnawialną).
- 7. Wdrażanie naturalnych metod kontroli erozji gleby zapobiegających utracie węgla z gleby poprzez np.:
 - a. trwałe pokrycie powierzchni gleby roślinnością (drzewami, krzewami, roślinami zielnymi)
 - b. stałe utrzymywanie wysokiej wilgotności gleby (spowolnienie odpływu wody, nawadnianie).
- 8. Promowanie naturalnych zbiorników wodnych, które wspierają cykl węgla w ekosystemach wodnych poprzez:
 - a. tworzenie małych zbiorników wodnych,
 - b. tworzenie warunków umożliwiających rzekom meadryzację i okresowe zalewanie dolin (usuwanie palisad umacniających brzegi małych cieków, odsuwanie na większą odległość od koryta wałów przeciwpowodziowych – optymalnie na skraj doliny rzecznej).

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Sprawozdanie - struktura dokumentu

- OPIS w jaki sposób zadania projektu spełniają cel środowiskowy
- Przykłady dla projektów dotyczących ochrony przyrody

- 9. Zmniejszenie powierzchni sztucznych i poprawa lokalnej absorpcji CO₂, np.:
 - a) zmiana nawierzchni utwardzonych na przepuszczające wodę, wprowadzenie trwałej roślinności na obrzeża powierzchni utwardzonych, w tym pasów zadrzewień.
 - b) zagospodarowanie wód opadowych spływających z powierzchni sztucznie utwardzonych.
- 10. Monitoring i ochrona gatunków pełniących kluczową rolę w sekwestracji węgla (np. torfowiskowych roślin)
- 11. Stosowanie zasad zielonych zamówień
- 12. Stosowanie zielonych standardów przy realizacji spotkań, szkoleń, konferencji itp.
- 13. Przy zakupie pojazdów, samochody elektryczne i hybrydowe, pojazdy zero i niskoemisyjne

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Sprawozdanie - struktura dokumentu

■ DOWODY spełnienia celu środowiskowego

■ Przykłady dla projektów dotyczących
ochrony przyrody

- 1. Raporty z badań glebowych (np. poziom zawartości węgla).
- 2. Dane z monitoringów poziomu wód gruntowych i pochłaniania CO₂.
- 3. Dokumentacja realizacji działań minimalizujących emisje.
- 4. Opinie ekspertów dziedzinowych.
- 5. Certyfikaty użycia zrównoważonych materiałów lub technologii
- 6. Dokumentacja z realizacji nasadzeń kompensacyjnych
- 7. Wyciąg ze świadectwa homologacji, dowód rejestracyjny
- 8. Decyzje/opinie administracyjne z odpowiednimi zapisami dotyczącymi realizacji zadań/ inwestycji - decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, oceny Natura 2000

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Podsumowanie

- Zasada DNSH obowiązuje przy realizacji projektów unijnych, Beneficjent ma obowiązek raportować sposób jej wdrażania.
- Należy dokumentować wdrażanie zasady
- Znajomość podstawowych zasad przemian w środowisku węgla i azotu pozwala na przestrzeganie zasady DNSH

UOD FEnIKS § 4c

Wymogi związane z oceną potwierdzenia realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH

1. Beneficjent zapewnia zgodność Projektu z zasadą DNSH. Beneficjent zobowiązany jest do bieżącego gromadzenia informacji, danych oraz dokumentacji, które stanowią potwierdzenie realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH.
2. Beneficjent zobowiązuje się do opracowywania okresowego sprawozdania potwierdzającego realizację Projektu zgodnie z zasadą DNSH w okresie realizacji Projektu każdorazowo w terminie do **31 stycznia** oraz złożenia raportu końcowego najpóźniej wraz z wnioskiem o płatność końcową. W okresowym sprawozdaniu i raporcie końcowym Beneficjent powinien przedstawić wykaz dowodów potwierdzających zawarte w ww. dokumentach informacje.
3. Raport końcowy, o którym mowa w ust. 2, zawierać będzie w szczególności podsumowanie informacji dotyczących zgodności Projektu z zasadą DNSH oraz informacje, o zgodności z zasadą DNSH, w zakresie działań, których realizacja odbywać się będzie na etapie eksploatacji Projektu.
4. Niezależnie od dokumentów wskazanych w ust. 2 Beneficjent na wezwanie Instytucji Wdrażającej przekazuje niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni, informacje, dane oraz dokumentację o których mowa w ust.1.
5. Przekazanie, o którym mowa w ust. 4, może nastąpić poprzez udzielenie dostępu do elektronicznej bazy danych zawierającej informacje, dane oraz dokumentację o których mowa w ust. 1 i 2.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Dziękuję za uwagę

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Autor prezentacji
Mirosław Jędrzejewski
CKPŚ

Fundusze Europejskie

Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
ul. Kolejowa 5/7, 01-217 Warszawa

Spotkajmy się w Punkcie dla Przyrody

www.punktdlaprzyrody.lasy.gov.pl

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych